

15

Gewoontegetrouw

– Rivas Zorggroep

Inleiding

Algemene tips/Geleerde lessen

Overzicht instrumenten

Door het vragen naar en observeren van gewoonten en rituelen de cliënt beter leren kennen.

Wat is het instrument?

De organisatie wilt een verdiepingsslag maken in de kleinschalige zorg voor mensen met dementie waar het gaat om hun gewoonten en rituelen. Om dit te bereiken worden medewerkers getraind te focussen op belangrijke gewoontes en rituelen van de bewoner. Zij bedenken mogelijkheden hoe die voorgezet kunnen worden, ook als daarvoor belemmeringen op de loer (lijken te) liggen. Daarbij wordt zo nauw mogelijk samengewerkt met de naasten van de bewoner in een denkbeeldige driehoek, die gevormd wordt door de cliënt, diens naaste(n) en de professional(s). In 2017 is op drie locaties een pilot gestart, inmiddels wordt het ook op andere locaties ingevoerd.

Het dagelijks leven bestaat voor een groot deel uit gewoontes, automatische handelingen die we onbewust uitvoeren. Iemand is gewend om zijn kleding in een bepaalde volgorde aan te trekken, of haar koffie te drinken bij een krantje. De alertheid van de medewerkers voor de gewoontes van de bewoners brengt rust in het dagelijks leven op de groep. Hoe kun je de gewoonten zo lang mogelijk in stand houden? Hoe moet je dat doen? Wat is er nodig vanuit het team, waar gaat het dan eigenlijk om?

Werkwijze

Voor verhuizing:

Al voor de verhuizing wordt een vragenlijst ingevuld met de familie. De centrale vraag is: Wat moeten wij weten voor de eerste 24 uur?

Aan welke kant van het bed stapt iemand uit? Hoe kleedt iemand zich uit? Wil de bewoner liever brood of pap bij het ontbijt? Drinkt hij of zij liever koffie of thee? Heeft iemand een nachtlampje aan? Hoe meer hier van te voren over bekend is, hoe minder iemand ontregeld raakt.

Na de verhuizing:

Medewerkers denken al veel te weten. Maar gewoonten staan niet in het dossier. De medewerker weet het wel, maar hoe rapporteer je dat?

Quote van een medewerker:

“Als ik vijf minuten de tijd neem om te observeren. Als ik er echt voor ga zitten, dan zie ik heel andere dingen. Het leek wel of ik op een verjaardag zat, in plaats van in de huiskamer op een doordeweekse dag.”

De observaties worden gedeeld met de familie: Dit is het beeld wat we nu hebben van uw naaste. Klopt dit met het beeld of is het anders? (bron: expertmeeting ken je cliënt)

Is het geschikt voor mensen met dementie?

Gewoontegetroouw wordt juist gebruikt bij mensen met dementie, want zij hebben het meest profijt bij het voortzetten van gewoonten. Wanneer de cliënt niet meer zelf in staat is om het aan te geven, dan is de familie een belangrijke bron.

Is er een training nodig voor degene die het instrument inzet?

Er worden workshops gegeven voor alle medewerkers en vrijwilligers. Medewerkers zijn enthousiast over het instrument Gewoontegetroouw, omdat ze daarbij goede en veilige zorg verlenen én ruimte kunnen geven aan de gewoonten van bewoners. Het gaat dan vooral om bewustwording over waar je op moet letten. Het

zijn vaak de kleine dingen: brood zonder korstjes, suiker in de thee.

Zijn er mogelijke belemmeringen te benoemen?

Het was wennen aan het noteren van alles; sommige dingen deden we al, maar waren niet gewend het op te schrijven. We hebben gezien dat het heel belangrijk is om als team goed samen te werken, zodat we allemaal goed op de hoogte zijn van iemands gewoonten. Omdat we vaak zelfstandig werken, spreken we elkaar niet vaak. Daarmee is het goed vastleggen én teambijeenkomsten aan de hand van de dilemmamethode of kampvuurgesprek belangrijk.

Gewoontegetroouw voegt daarmee dus een extra dimensie aan de zorg toe. Het denken in termen van regels en veiligheid is uiteraard noodzakelijk. Maar het is ook goed om de lef en de durf te hebben om creatief te zijn en te zoeken naar mogelijkheden en oplossingen. Op dat vlak kunnen professionals, bewoners en hun familie nog meer samenwerken, concludeerden de medewerkers. Want wat als een bewoner graag tot 's avonds laat films kijkt, of gek is op Franse kaasjes met een glaasje rode wijn? Toelichting: dit doen we niet, maar gaan juist in persoonlijk gesprek met familie.

Gewoontegetroouw

Wendy van het Judith Leysterhof, een van de locaties van de Rivas Zorggroep:

“Aandacht voor gewoonten en rituelen creëert huiselijkheid en daarmee rust. Iedereen heeft er baat bij, zowel de bewoners, als de familie en de medewerkers.”

Extra informatie

2017 Rivas wint Innovatie Award met programma Gewoontegetrouw

Rivas Zorggroep heeft voor het programma Gewoontegetrouw de Innovatie Award van Planetree Nederland gewonnen. De prijs werd uitgereikt tijdens de jaarlijkse landelijke Planetree Conferentie op donderdag 23 maart 2017. Gewoontegetrouw heeft volgens de jury een positief effect op het welbevinden van bewoners, medewerkers en organisatie. Ook werd gekeken naar vernieuwing, overdraagbaarheid en toekomstwaarde.

Van de vijf genomineerden werden Rivas en Elver door de jury uitgeroepen tot winnaars. “We zijn natuurlijk ontzettend trots dat we deze award hebben gewonnen”, zegt Lilian Bouman, programmamanager Planetree bij Rivas. “Het is een mooie erkenning voor het programma, de inzet van onze medewerkers en de manier waarop zij de zorg leveren én oog hebben voor de bewoner.” Bij deze award hoort een prijs van € 750,-. “We weten niet wat we met dit bedrag gaan doen, maar het wordt natuurlijk gebruikt voor Gewoontegetrouw werken binnen alle woonlocaties van Rivas.”

Wat zijn de succesfactoren?

Rivas Zorggroep wil met het programma Gewoontegetrouw nog meer ruimte maken voor en rekening houden met gewoontes en normen en waarden van

bewoners. Nog te vaak zijn de wet- en regelgeving en de algemeen geldende normen en waarden leidend in de zorg en het dagelijks leven van de bewoners van de verpleeghuizen. Om Gewoontegetrouw tot een succes maken, speelt samenwerking tussen cliënten, familie en professionals een belangrijke rol.

Geleerde lessen

Gewoontegetrouw wordt nu toegepast in drie woonlocaties van Rivas. Het gaat om verpleeghuizen De Alblashof in Alblasterdam, Judith Leysterhof in Hardinxveld-Giessendam en woongroep Dalempoort in verpleeghuis Het Gasthuis in Gorinchem. Medewerkers doen samen met bewoners en hun familie en naasten ervaringen op, waarmee ze samen de zorg verder verbeteren. Dit jaar wordt deze werkwijze verder toegepast in de andere verpleeghuizen van Rivas. “We hebben geleerd dat we ook oog moeten hebben voor de gewoonten van medewerkers, omdat die soms leidend zijn”, verduidelijkt Bouman. “Een aanpassing in deze gewoonten en dus de werkwijze, zorgt ervoor dat er nog meer ruimte ontstaat voor de gewoonten van onze bewoners.”

Gedachtengoed Planetree

Zorg wordt bij Rivas geboden volgens de principes van Planetree. Het is de basis voor het denken en handelen van alle medewerkers. Met Planetree wordt continu gewerkt aan verbetering van de zorg en het welzijn van cliënten. De medewerkers van Rivas laten zich daarbij iedere dag opnieuw inspireren door wat cliënten nodig hebben en wensen. Zo hebben de medewerkers scherp oog en aandacht voor de mens achter de bewoner en wordt niet alleen gekeken naar ziekte en genezing van de ziekte.

Componenten van planetree concept

Om goed invulling te geven aan Planetree werkt Rivas met twaalf aandachtsgebieden. In samenhang leiden deze aandachtsgebieden tot betere zorg, een helende omgeving én een gezonde organisatie.

Betere zorg

1. Menselijke interactie en liefdevolle bejegening
2. Eigen keuze en verantwoordelijkheid door informatie en educatie
3. Uitstekende (medische) behandeling en zorg
4. Gezond eten, drinken en bewegen
5. Aanvullende zorg en zingeving

Helende omgeving

6. Menswaardige technologie
7. Architectuur en interieur leveren bijdragen aan gezondheid en heling
8. Vrienden, familie en gemeenschap spelen een positieve rol

Gezonde organisatie

9. Tevreden cliënten
10. Tevreden en gemotiveerde medewerkers
11. Gezonde financiële resultaten
12. Goede marktpositie en relaties met belanghebbenden

Planetree

Meer informatie

Contactpersoon

Heidi Ruis: h.ruis@rivas.nl

Contactpersoon voor Gewoontegetrouw:

Nicole Nijhoff n.nijhoff@rivas.nl